

۹۰۰ میلیارد دلار سرمایه و ۱۵ سال زمان حل معضل حاشیه‌نشینی!

به گزارش پایگاه خبری تحلیلی تحول اجتماعی به نقل از [خبرگزاری تسنیم](#) در حالی که توسعه روستایی در بسیاری از کشورهای جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه که بخش زیادی از جمعیت آنها در روستاها زندگی می‌کنند، همواره مورد تأکید است اما با مهاجرت روستاییان به شهرها، معضل حاشیه‌نشینی همچنان رو به افزایش است و طبق آمار 19 میلیون نفر جمعیت حاشیه‌نشین و حدود 3 هزار منطقه حاشیه‌نشین در کشور وجود دارد.

کلانشهر تهران نیز از این قاعده مستثنی نیست و طبق آمار اعلام شده، حدود 4 میلیون نفر در سکونتگاه‌های غیررسمی، مناطق حاشیه‌ای شهرها و بافت‌های ناکارآمد استان تهران زندگی می‌کنند اما علت روند رو به رشد این پدیده چیست و چه راهکاری برای کاهش یا حل این مسئله وجود دارد؟

سید محسن طباطبایی مزداآبادی دبیر انجمن علمی اقتصاد شهری ایران در گفت‌وگو با خبرنگار اجتماعی خبرگزاری تسنیم درباره این موضوع اظهار کرد: رویکرد کنونی جهان، به سمت توسعه شهرنشینی است بنابراین رشد شهرنشینی به حدی رسیده که پیش‌بینی‌ها حاکی از افزایش جمعیت شهری به 6.3 میلیارد نفر تا سال 2050 است.

وی ادامه داد: کشور ما نیز مانند اکثر کشورهای رو به توسعه، شهرنشینی سریعی داشته و هم‌اکنون، بیش از 73 درصد جمعیت شهرنشین دارد، همچنین گسترش شهرنشینی و افزایش تعداد شهرها در ایران نیز چشمگیر بوده است البته با اجرایی شدن سند توسعه روستایی می‌توان به اهداف برنامه‌ریزی شده برای تحقق رشد 7.6 درصدی استان تهران دست پیدا کرد.

900 میلیارد دلار سرمایه و 15 سال زمان برای حل معضل حاشیه‌نشینی

دبیر انجمن علمی اقتصاد شهری ایران با اشاره به اینکه سکونتگاه‌های غیررسمی و محلات زاغه‌نشین در شهرها به‌صورت چشمگیری زیرساخت‌ها و خدمات شهری را از بین می‌برند، خاطرنشان کرد: 900 میلیارد دلار سرمایه‌گذاری طی 15 سال نیاز است، تا اوضاع حاشیه‌نشینان شهری بهبود یابد که این رقم 6 برابر میزان فعلی سرمایه‌گذاری برای بهبود وضع حاشیه‌نشینان کشورهای توسعه نیافته است.

وی با تأکید بر اینکه شهرهای در حال توسعه به 25 تریلیون دلار سرمایه نیاز دارند، تا به یک توسعه مطلوب در شهرها برسند، تصریح کرد: با توجه به نقش برنامه‌ریزی در دستیابی به توسعه و در نظر گرفتن این مطلب که برنامه‌ریزی به‌عنوان یک فرایند، دارای مراحل مختلفی از جمله تهیه برنامه، اجرا، نظارت و ارزشیابی است، اتخاذ یک شیوه مشخص و در نظر گرفتن منابع مالی در این فرآیند بسیار ضروری به نظر می‌رسد.

توسعه روستاها در گرو تأمین زیرساختها

دبیر انجمن علمی اقتصاد شهری ایران افزود: اما متأسفانه سرمایه‌گذاری کافی در زیرساخت‌ها و فعالیت‌های اقتصادی برای توسعه روستاها وجود ندارد، از این رو، با چالش‌های جدی در زمینه ارتقاء شاخص‌های توسعه پایدار روستایی مانند محیطی، اکولوژیک، اجتماعی و اقتصادی مواجه هستیم.

وی گفت: سکونتگاه‌های روستایی جنوب کلانشهری مانند تهران، در کشورهای در حال توسعه از دیر باز با محرومیت و پایین بودن سطح توسعه یافتگی رو به رو بوده است از این رو موضوع رویکرد و روش برنامه‌ریزی توسعه روستایی از اهمیت بسیاری برخوردار است؛ با توجه به اینکه بیشترین افراد آسیب‌پذیر و فقیر در کشورهای در حال توسعه در مناطق روستایی زندگی می‌کنند، ایجاد می‌کند، تا شناخت علمی و دقیق‌تری به مسئله ارتقاء شاخص‌های توسعه پایدار روستایی و رویکرد برنامه‌ریزی در حوزه روستایی پیدا شود بنابراین به کارگیری رویکرد برنامه‌ریزی مجزا و متخصص محور در روش و مراحل انجام برنامه‌ریزی توسعه، چالش‌هایی را به دنبال دارد.

چالش‌های پیش‌روی توسعه روستایی

این مدرس دانشگاه با اشاره به چالش‌های توسعه روستایی چند سؤال را مطرح کرد و گفت: چه چالش‌هایی در روش و فرآیند توانمندسازی و مشارکت ساکنان روستایی پیرامون کلان شهر تهران وجود دارد؟ اتخاذ این رویکرد در روش و مراحل برنامه‌ریزی چه پیامدهایی در فرآیند توسعه پایدار روستایی پیرامون کلانشهر تهران داشته است؟ الگوی متناسب برنامه‌ریزی توسعه برای روستاهای پیرامون کلانشهری همچون تهران کدام است؟

طباطبایی افزود: برای پاسخ به سؤال‌های فوق باید جمعیت، سبک زندگی، شغل، تسهیلات، امکانات روستاهای اطراف کلانشهرها مدنظر قرار گیرد و سازمان‌ها و ارگان‌هایی که می‌توانند برای توسعه روستاها سهم باشند نیز باید در نظر داشت بنابراین از آنجاییکه سابقه و تجربه برنامه‌ریزی در ایران با عمر و تجارب نظریه‌پردازی در ادبیات توسعه تقریباً برابر است، می‌توان تأثیر این الگوها، نظریه‌ها، رویکردها و راهبردها را در برنامه‌های توسعه کشورمان به طور عام و برنامه‌های توسعه روستایی آن به طور خاص را ردیابی کرد.

سیستان و بلوچستان الگوی اجرای طرح توسعه روستایی

طباطبایی با اشاره به طرح جامع اجرای مسکن برای کیرنشینان در شهرستان سیستان و بلوچستان که توسط ریاست جمهوری در هر حال پیگیری است، گفت: همانطور که رئیس جمهور تأکید کرد، کیرنشین و حاشیه‌نشینی در سیستان و بلوچستان نگران‌کننده است؛ کما اینکه استفاده از مدیران جوان و بومی سیستان و بلوچستان در دولت سیزدهم یکی از خواسته‌های علما و مردم این استان است، بنابراین می‌توان گفت یکی از چالش‌هایی که این استان با آن مواجه است، عدم مدیریت صحیح در چالش موجود استان است که با اهتمام دولت سیزدهم این امر نیز حل شدنی خواهد بود.

وی همچنین با اشاره به طرح‌های 100 واحدی ساماندهی سکونت‌گاه‌های غیررسمی که نمونه آن در سیستان اجرایی شده است، گفت: این طرح، طرحی بسیار بزرگ و لازم الاجرا بوده کما اینکه در کلانشهر تهران نیز حاشیه‌نشینی معضل بزرگی است، که توصیه می‌شود از دید دولت مردان پنهان نماند بنابراین توانمندسازی با رویکرد راهبردی مشارکتی به عنوان ارکان اصلی برنامه‌ریزی در توسعه روستایی در کنار توسعه شهری مطرح است که این مقوله، خوداتکایی مردمی، آژادسازی فرهنگی، دسترسی به حقوق در بعد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و وجود یک فضای مشارکتی در همه جنبه‌های تلاش انسانی را به دنبال دارد.

25 تریلیون دلار برای تأمین نیاز شهرها تا سال 2030

دبیر انجمن علمی اقتصاد شهری ایران با اشاره به اینکه در کشور ایران به عنوان یک کشور در حال توسعه، نسبت رشد جمعیت شهرنشین به مراتب بالاتر از میانگین آسیا است، اظهار کرد: این شهرنشینی به گونه‌ای است که طبق آمار سال 1345، جمعیت شهرنشین کشور بیش از 31 درصد بوده که تا سال 95 این آمار 74 درصد افزایش پیدا کرده و یک سوم جمعیت کشور در کلانشهرها زندگی می‌کنند و تعداد نقاط شهری به یک هزار و 331 نقطه شهری در چند سال اخیر افزایش یافته است.

وی تصریح کرد: شهرها در مقیاس جهانی تا سال 2030، به بیش از 40 تریلیون دلار و در کشورهای در حال توسعه بیش از 25 تریلیون دلار سرمایه‌گذاری نیاز خواهند داشت؛ بر همین اساس، تأمین مالی پروژه‌های شهری و روستایی نیز، یکی از مباحث مهم امروز مدیریت شهرها و روستاها است و بسته به شرایط و الزامات، روش‌های مختلفی از تأمین مالی پروژه‌های شهری و روستایی در شهرها و روستاهای مختلف جهان استفاده می‌شود.

ضرورت حمایت از بخش خصوصی

پژوهشگر حوزه اقتصاد افزود: با افزایش به کارگیری روستاییان و توانمندی‌های روستایی در فرآیند برنامه‌ریزی که باعث بهبود شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی و شهری می‌شود، خود وسیله‌ای برای دولت محلی به منظور تعادل بخشیدن اجتماعی اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی و شهری در سطوح ناحیه‌ای و منطقه‌ای است.

وی تصریح کرد: بدین ترتیب، بر اساس ادبیات توسعه، اهمیت رویکرد برنامه‌ریزی ارتباطی در شرایط متوازن ناحیه‌ای در شکل‌پذیری و گسترش توانمندسازی ذینفعان محلی برای ارتقاء شاخص‌های محیطی اکولوژیکی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی و محیط زیستی موکد است. در این راستا، توسعه پایدار مناطق از طریق انتخاب سیاست‌های اجتماعی و اقتصادی مناسب دولت بر اساس برنامه‌ریزی‌های توسعه نیز مؤثر خواهد بود.

وی همچنین با تأکید بر اینکه توسعه روستایی نیازمند یکارگیری بخش خصوصی برای تأمین مالی را هم می‌طلبد، تأکید کرد: از شهرهای موفق دنیا در تأمین مالی می‌توان به کولامپور، بانکوک و مانیل اشاره کرد؛ بنابراین چارچوب‌های قانونی ناکارآمد، ناکافی بودن قوانین و مقررات مربوط به حقوق مالکیت و سرمایه‌گذاری، ضعف قوانین حمایت از بنسازکار و برنامه‌ریزی‌های غیرشفاف باعث کاهش مشارکت بخش خصوصی برای تأمین مالی شهرها و روستاها شده بنابراین نیاز است که مدیران شهری و دولتمردان به این مقوله اهتمام ویژه‌ای داشته باشند.

تولید، مانع‌زدایی‌ها، اقتصاد مقاومتی شعار توسعه روستاها

طباطبایی ادامه داد: در دوره زمانی بین سال‌های 1990 تا 2001، بخش خصوصی در کشورهای در حال توسعه بیش از 755 میلیارد دلار در بیش از 2500 پروژه شهری سرمایه‌گذاری کرده است و این رقم می‌تواند در سال 2022 رقم بالاتری باشد بنابراین تنوع‌بخشی به بحث تأمین مالی و استفاده از روش‌های نوین مبتنی بر اسناد بالادستی بسیار مورد اهمیت است.

وی گفت: در این راستا مشارکت بخش خصوصی، تأمین مالی دانشبنیان، مشوقهای سرمایه‌گذاری، تأمین مالی مبتنی بر نیازهای روستایی، تقویت مشارکتهای روستاییان می‌تواند در ارائه مدل‌های کارآمد و مطلوب تأمین مالی برای توسعه روستاها راه‌گشا باشد.

دیرکل انجمن علمی اقتصاد شهری ایران یادآور شد: توجه به تولید داخل، مانع‌زدایی و همچنین اقتصاد مقاومتی می‌تواند به‌عنوان یک طرح کلان و استراتژیک زمینه‌ساز توسعه شهرها و روستاها در کشور باشد زیرا تمامی اهداف و چشم‌اندازهای توسعه از جمله پایداری درآمدی، عدالت درون و بین‌نسلی، تکیه بر اقتصاد دانش‌بنیان، نگاه بومی و معطوف به داخل، همگی در درون این الگو قرار می‌گیرند.

نویسنده : مجتبی کدی، تاریخ ارسال : دوشنبه 24 آبان 1400 ساعت 3:15 بعد از ظهر